

НАПРЯМИ ТА МЕТОДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

В.В.КОВАЛЬОВ – аспірант, Херсонський ДАУ

Державне регулювання агропромислового комплексу виробництва – це економічний вплив держави на виробництво, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції: сировини, продовольства, а також на виробниче-технічне обслуговування і матеріально-технічне обслуговування агропромислового виробництва.

У найближчі роки на основі державного регулювання ставиться завдання забезпечити стабілізацію агропромислового виробництва, зміцнити продовольчу безпеку країни, не допустити погіршення продовольчого забезпечення населення, створити сприятливий клімат для виходу агропромислового комплексу із кризи, відновити та зблизити рівні доходів робітників сільського господарства та інших галузі економіки.

Державне регулювання агропромислового виробництва буде здійснюватися за такими важливими напрямками, як формування та функціонування ринку сільськогосподарської продукції: сировина та продовольство, фінансування, кредитування, страхування, пільгове оподаткування, захист інтересів вітчизняних товаровиробників при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, розвиток сільськогосподарської науки та соціальної сфери на селі.

До важливих функцій державного регулювання відносяться прогнозування та стратегічне планування, націлене на вибір пріоритетних галузі та виробництв. Ці напрями повинні знайти відображення в державній політиці. П'ятирічний план має вигляд стратегічної програми, яка містить у собі обов'язкові обсяги показників у вартісному та натуральному виразі, і свідчить про бажання у напрями розвитку економіки та забезпечення координації всіх учасників. При розробці стратегії уряд визначає головні пріоритети розвитку національного господарства, котрі набувають статус цільових державних програм.

Першим етапом планування – перспективний аналіз. На цьому етапі розробляється прогноз та визначається довгострокова перспектива розвитку на термін більший ніж 5 років.

Другий етап – стратегічний роздум. Він включає аналіз наукового потенціалу країни, наявність кваліфікованої робочої сили та інших ресурсів.

На третьому етапі розробляється стратегія трансформування в сукупність цілей, досягнення яких планується в найближчі 4-5 ро-

ків та визначаються кошти, що дозволяють їх досягнути. Це можуть бути змінення податкової політики, корективи в напрямку наукових досліджень і т. ін.

На четвертому етапі намічені цілі конкретизуються у вигляді завдань, які повинні виконуватися щорічно.

Система планування у Франції покликана здійснювати взаємодію приватного та державного сектора на ринковій основі та впливати на економіку шляхом координації регіональних програм на кожній адміністративній одиниці, де приймають рішення про виконання конкретних проєктів.

Важливим напрямком державної політики в розвинутих країнах є забезпечення умов для кредитування та притягнення коштів комерційних структур.

З питань реалізації державних інвестиційних кредитів через комерційні банки в пригоді може стати досвід Японії, де фінансування промисловості в період післявоєнного встановлення залежало в основному від банківських займів. Уряд максимально використовував кошти комерційних банків для розвитку промисловості. Цій же політиці слідували і державні фінансові організації, у тому числі Центральний банк та міністерство фінансів. Своє завдання вони бачили в тому, щоб не дати розвернутися спекуляційним фінансовим операціям і як можна більше знизити ціну капіталу. Під впливом такої політики великі комерційні банки надавали відносно дешеві кредити промисловості із коштів, отриманих від Центрального банку по зниженому обліковому відсотку.

Держава виступала гарантом в усіх кредитах. У 1947 році був створений Банк з фінансування виробництва в пріоритетних галузях. У результаті момент проведення шокової терапії у 1949 році промисловість була відновлена на 80%, а у деяких галузях (вугільній, металургійній) на 100%.

Японський уряд цілеспрямовано діяв у двох аспектах: з одного боку, він використовував знижену відсоткову ставку, штучно підвищував при цьому норму перерозподілу коштів на користь банківського сектора, а з другого – регулював кредитні ставки, створюючи таким чином дефіцит судного капіталу, що дозволяло Центральному банку направляти його у сферу тяжкої індустрії та експортних галузей.

Ефективним напрямком інвестування є модернізація обладнання. У таких країнах, як Японія, США, Німеччина, що відрізняються високим рівнем наповнення матеріального багатства, пріоритети державної політики ураховують також підвищення рівня професійної підготовки та кваліфікації робітників, використання наукового потенціалу.

Китай приковує увагу світу високими показниками розвитку промисловості. Мета економічної політики у 1994 році була сформульована так: “розвиток, стабільність, відкритість”.

З 1979 року – (початок економічних реформ – до нинішнього часу) середній темп приросту валового національного продукту КНР склав 9,3%. За 15 років економічних реформ виробництво промислової продукції збільшилось у 8,8 раз, у середньому складає 15,6% у рік, виробництво сільськогосподарських продуктів у 7,9 разів чи на 15,5% в рік. Для такого швидкого розвитку економіки явно недостатньо енергетичних ресурсів та сировини. Обсяг їх виробництва зростає набагато повільніше.

Держава виконує свої функції, використовуючи різні методи впливу на економіку. Однак усе це охоплює 2 основні форми регулювання (рис. 1).

Рисинок 1. Методи державного регулювання економіки

Пряме регулювання здійснюється через розширення державної власності на матеріальні ресурси, прийняття законодавчих актів, управління виробничими підприємствами.

До них відносяться:

– пряме державне (бюджетне) фінансування – надання в безповоротному порядку грошового забезпечення на видатки, пов'язані зі здійсненням державних замовлень, виконанням державних програм, утриманням державних і комунальних установ та організацій;

– програмно-цільові методи направляються на реалізацію питань з вирішення фундаментальних та пріоритетних сфер економіки, створення спеціальних державних фондів економічної підтримки товаровиробників;

– державне замовлення – замовлення державними органами виготовлення продукції (товарів), проведення робіт за рахунок коштів бюджету;

– ліцензування експорту та імпорту – це система державного дозволу, контролю за діяльністю юридичних осіб;

– державне підприємництво як метод прямого державного регулювання зводяться до управління господарською, економічною та соціальною діяльністю підприємств.

Непряме регулювання здійснюється через товарно-грошові відносини, впливаючи на економічні інтереси. До нього відноситься податкова політика. Податки розподіляються на прямі та непрямі. Прямі податки встановлюються безпосередньо щодо платників, їх розмір прямо залежить від масштабів об'єкта оподаткування. До них відносять податок на прибуток підприємств, прибутковий податок із громадян та інші. Непрямі податки встановлюються в цінах товарів і послуг, а їх розмір для окремого платника прямо не залежить від його прибутків. Це податок на додаткову вартість, акциз, мито та інші.

Податки стали важливішим засобом одержування національного прибутку. Вони займають місце в макроекономічному регулюванні, показником чого є збільшення відсоткового співвідношення податкових надходжень в сукупному обсягу Валового національного продукту. У нашій країні податки стягуються від 60 до 90% прибутку підприємств, що стримує інвестиції. Тому багаті підприємства, підприємці намагаються приховати прибутки.

Неудосконалена наша податкова система. Багато різних податків. Американський економіст А. Лаффер теоретично довів, що при ставці податку на прибуток більш ніж 50% різко знижується ділова активність. Для населення проходить безболісно, що мірою зростання податкових ставок обсяг податкових надходжень зрос-

тає до певного рівня, за рамками якого подальше збільшення веде до зменшення обсягів податкових надходжень.

Кредитно-грошова політика держави. Кредит видається на умовах строковості, повернення та плати за нього.

Існує дуже багато функціональних форм кредитів, основні з яких – комерційний та банківський кредит.

Комерційний кредит – це товарна форма кредиту, що надається продавцями покупцям у вигляді відстрочування платежу за продані товари, надані послуги. Кредитні відносини між контрагентами документально оформлюються у вигляді векселів – зобов'язань боржника сплатити кредитору зазначену суму у визначений термін. Комерційний вексель, як правило, стає гарантією оплати товарів і свідоцтвом про надання комерційного кредиту. Тобто вексель є документом, який формалізує фінансово-господарські відносини між кредитором та боржником стосовно реальної товарної операції.

Банківський кредит – позичковий капітал банку у грошовій формі, що передається в тимчасове користування на умовах належного забезпечення, повернення у визначений строк, оплати та цільового характеру використання. За терміном користування кредити поділяються на короткострокові (до одного року), середньострокові (від 1 до 3 років) та довгострокові (понад трьох років).

Є також інші функціональні форми кредитів – споживчий, державний, іпотечний кредит.

Споживчий кредит – це кредит, який надається тільки в національній валюті фізичним особам – резидентам на придбання споживчих товарів та послуг і який погашається поступово. Строк кредиту встановлюється залежно від об'єкта кредитування, розміру позички, платоспроможності позичальника, але він не може перевищувати 10 років із дня його надання.

Специфічним різновидом кредитних відносин є державний кредит, коли позичальником є держава, а кредиторами – юридичні та фізичні особи. У сфері міжнародного кредиту держава може бути як позичальником, так і кредитором.

У вище перерахованих напрямках треба розвивати інвестиційну політику в регіонах України.

Література:

1. Гуськова Н. Д., Филиппова Н. А., Горина А. П. Государственное регулирование экономического и социального развития. Саранск: Издательство Мордовского университета. Учебное пособие, 1995. – 173 с.
2. Белоусов Р., Сенчаков В. Зарубежный опыт.// Экономика, 1995, №3, с. 23-30

3. Илларионов А. Секрет китайского экономического «чуда». Вопросы экономики, 1998, №4, с. 14-26
4. Гроші та кредит. Підручник/За ред. проф. Б. С. Івасіва. – Тернопіль: Карт-бланш, 2000. – 510 с.
5. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні. К., "Відавництво Лібра" ТОВ, 1998. – 392 с.

УДК 332: 33: 631. 67

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ВОДОКОРИСТУВАННЯ У ЗРОШУВАНОМУ ЗЕМЛЕРОБСТВІ

В.В.МИРОНОВ – аспірант, Херсонський ДАУ

Пошук резервів підвищення економічної ефективності зрошуваного землеробства набуває виключно важливе значення. Це обумовлено з однієї сторони необхідністю економічного витрачання обмежених водних, енергетичних і матеріальних ресурсів, а з іншої – вимогами росту ефективності зрошуваного землеробства і капіталовкладень у ринкових умовах господарювання водогосподарчого комплексу і сільськогосподарських підприємств, заснованих на приватній власності на землю і засоби виробництва.

При впровадженні ресурсо- і енергозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур, які включають оптимізацію режимів і засобів зрошення, важливим є прогнозування рівня потенційної врожайності.

Практика експлуатації зрошувальних систем потребує встановити межу ефективності зрошення. Нижчою межею врожайності вважається її рівень на зрошуваних землях, який забезпечує собі-вартість 1 ц продукції не вище, ніж його отримують у тих же умовах без зрошення. Перевищення рівня потенційної врожайності над рівнем ефективною врожайності свідчить про високу рентабельність та значні перспективи зрошення тієї чи іншої культури у нових умовах господарювання. Якщо, навпаки, нижча межа ефективності виявиться вище показника потенційної врожайності, виникає питання доцільності вирощування цієї культури.

Пропонуємо програмувати рівень ефективною врожайності за формулою:

$$V_{eo} = \frac{I_{o3}}{C_b} = \frac{I_{o\partial} + I_b}{C_b} \quad (1)$$

V_{eo} – рівень (нижня межа) ефективною врожайності, ц/га;